

KOMMUNSTYRELSEN
SOCIAL- OCH ARBETSMARKNADSROTELN

Bilaga

DNR:
DATUM: 2008-05-21

Dnr 192-2008-006

Remitteringsmapp

Ärende: Remiss av (SOU 2008:41) Människohandel och barnäktenskap
- ett förstärkt straffrätligt skydd

Inkom till KF/KS kansli den 2008-05-13

Behandling i övrigt:

För yttrande senast: *29/8*

Stadsdelsnämnderna

Rinkeby-Kista
Älvsjö
Skärholmen

Facknämnderna

Socialtjänstnämnden

Övriga

Stadsledningskontoret

(

(

(

(

REGERINGSKANSLIET

Remiss

2008-05-06

Ju2008/3706/L5

Justitiedepartementet

Straffrättsenheten

Maria Hölcke

Telefon 08-405 34 75

STOCKHOLMS STAD	
Kommunstyrelsen	
KF/KS Kansli	
Ink.	2008 -05- 13
Dnr	201-1314/2008
Till:	RF

SOU 2008:41 Människohandel och barnäktenskap - ett förstärkt straffrättsligt skydd

Remissinstanser:

1. Riksdagens ombudsmän
2. Hovrätten över Skåne och Blekinge
3. Svea hovrätt
4. Göteborgs tingsrätt
5. Luleå tingsrätt
6. Malmö tingsrätt
7. Stockholms tingsrätt
8. Kammarrätten i Stockholm, Migrationsöverdomstolen
9. Migrationsdomstolen vid Länsrätten i Göteborg
10. Migrationsdomstolen vid Länsrätten i Skåne län
11. Justitiekanslern
12. Domstolsverket
13. Åklagarmyndigheten
14. Rikspolisstyrelsen
15. Kriminalvården
16. Brottsförebyggande rådet
17. Brottsoffermyndigheten
18. Migrationsverket
19. Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)
20. Kustbevakningen
21. Socialstyrelsen
22. Statens folkhälsoinstitut
23. Barnombudsmannen
24. Tullverket
25. Skatteverket
26. Länsstyrelsen i Stockholms län
27. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
28. Skolverket
29. Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid – NCK)

Postadress
103 33 Stockholm
Besöksadress
Rosenbad 4

Telefonvaxel
08-405 10 00
Telefax
08-20 27 34

E-post registrator@justice.ministry.se
Telex
178 20 PREMIER S

30. Lunds universitet (Juridiska institutionen)
31. Handelshögskolan vid Göteborgs universitet (Juridiska institutionen)
32. Stockholms universitet (Juridiska institutionen)
33. Ungdomsstyrelsen
34. Jämställdhetsombudsmannen
35. Arbetsmiljöverket
36. ILO-kommittén
37. Botkyrka kommun
38. Göteborgs stad
39. Malmö stad
40. Stockholms stad
41. Sveriges Advokatsamfund
42. Sveriges Domareförbund
43. Journalistförbundet
44. Föreningen Svenskt Näringsliv
45. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)
46. Landsorganisationen i Sverige (LO)
47. Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)
48. Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)
49. Riksförbundet för Sexuellt Likaberättigande (RFSL)
50. Riksförbundet för Sexuell Upplysning (RFSU)
51. Brottsofferjourernas Riksförbund
52. Gryning Vård AB
53. Kris- och traumacentrum
54. ECPAT Sverige
55. Riksförbundet Barnens Rätt i Samhället (BRIS)
56. Rädda Barnen
57. UNICEF Sverige
58. Internationella kvinnoförbundet (IKF)
59. Kvinnors nätverk
60. Riksförbundet Internationella Föreningen för Invandrarkvinnor (RIFFI)
61. Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS)
62. Stiftelsen Kvinnoforum
63. Sveriges Kvinnojourers Riksförbund (SKR)
64. Sveriges Kvinnolobby (SKL)
65. Sverigeunionen av Soroptimisterna
66. Terrafem
67. UNIFEM Sverige
68. Nätverket "Män mot hedersrelaterat våld och förtryck"
69. Fryshuset (Elektraprojektet)
70. Amnesty International, svenska sektionen
71. Flyktinggruppernas och asylkommittéernas riksråd (FARR)
72. Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar
73. Svensk flyktinghjälp (SWERA)
74. Svenska Röda Korset

75. UNHCR

76. Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige (SIOS)

Remissvaren i fyra exemplar, gärna även med e-post (maria.holcke@justice.ministry.se), ska vara inkomna till Justitiedepartementet senast den 3 oktober 2008.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För andra remissinstanser innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens publikation om att svara på remisser. Publikationen kan beställas från Regeringskansliet, Information Rosenbad, 103 33 Stockholm eller hämtas från nätet: www.regeringen.se

Gunilla Berglund
Kansliråd

Kopia till
Fritzes kundservice, 106 47 Stockholm
Riksdagens utredningstjänst

Människohandel och barnäktenskap – ett förstärkt straffrättsligt skydd

Betänkande av Utredningen om människohandel m.m

Stockholm 2008

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2008:41

Till statsrådet och chefen för Justitiedepartementet

Regeringen beslutade den 20 december 2005 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av bestämmelsen om människohandelsbrott m.m. (dir. 2005:152). Regeringen beslutade den 31 maj 2007 (dir. 2006:78) och den 20 juni 2007 (dir. 2007:88) om tilläggsdirektiv för utredningen.

Till särskild utredare förordnades fr.o.m. den 23 februari 2006 hovrättsrådet Agneta Lindelöf.

Att som experter biträda utredningen förordnades fr.o.m. den 30 mars 2006 dåvarande ämnessakkunniga Gunilla Ekberg, rådmannen Nils Petter Ekdahl, vice överåklagaren Astrid Eklund, rättssakkunniga Karin Erlandsson, hovrättsrådet Erica Hemtke, professor emeritus Nils Jareborg, departementssekreteraren Hanna Lantz, kanslirådet Viveca Lång och kriminalinspektören Kajsa Wahlberg. Gunilla Ekberg entledigades fr.o.m. den 13 november 2006 och den 17 november 2006 förordnades departementssekreteraren Monica Blomström som expert. Monica Blomström entledigades fr.o.m. den 28 februari 2007 och den 1 mars 2007 förordnades departementssekreteraren Tomas Wetterberg. Tomas Wetterberg entledigades fr.o.m. den 9 december 2007. Karin Erlandsson entledigades fr.o.m. 14 februari 2007 och den 15 januari 2007 förordnades departementssekreteraren Inger Högberg. Viveca Lång entledigades fr.o.m. den 14 augusti 2007 och den 15 augusti 2007 förordnades rättssakkunniga Magdalena Wikstrand Danelius. Magdalena Wikstrand Danelius entledigades fr.o.m. den 3 mars 2008 och samma dag förordnades rättssakkunniga Maria Hölcke som expert.

Som sekreterare anställdes fr.o.m. den 1 mars 2006 hovrättsassessorn Monica Nebelius.

Utredningen har antagit namnet Utredningen om människohandel m.m. Utredningen överlämnar härmed betänkandet Männi-

skohandel och barnäktenskap – ett förstärkt straffrättsligt skydd
(SOU 2008:41).

Utredningens uppdrag är härmed slutfört.

Stockholm den 22 april 2008

Agneta Lindelöf

/Monica Nebelius

Innehåll

Förkortningar.....	13
Sammanfattning.....	15
Summary.....	21
Författningsförslag.....	29
1 Utredningens uppdrag och arbete.....	37
1.1 Utredningens uppdrag.....	37
1.2 Utredningens arbete.....	38
1.3 Andra källor.....	39
2 Människohandel.....	41
2.1 Internationella instrument.....	44
2.1.1 Palermoprotokollet.....	45
2.1.2 EU:s rambeslut av den 19 juli 2002 om bekämpande av människohandel (2002/629/RIF)	52
2.1.3 FN:s konvention om barnets rättigheter och dess fakultativa protokoll om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi.....	55
2.2 Något om regleringen i andra länder.....	60
2.3 Människohandelsbrottet.....	62
2.3.1 Vad omfattas av den internationellt godtagna definitionen av människohandel ?	62
2.3.2 Närmare om 4 kap. 1 a § brottsbalken	64

2.4	Praxis.....	70
2.4.1	Det granskade materialet.....	70
2.4.2	Domstolarnas tillämpning av 4 kap. 1 a § brottsbalken.....	72
2.5	Människohandel för arbetskraftsexploatering m.m. – kartläggning, analys och förslag till handlingsplan (Ds 2008:7)	87
2.6	Överväganden och förslag	89
2.6.1	Behovet av en förändring av människohandelsbrottet	89
2.6.2	En ny utformning av människohandelsbrottet	93
2.6.3	Bestämmelsens övergripande utformning	93
2.6.4	Det bör krävas att något otillbörligt medel har använts för att straffansvar för människohandel ska kunna komma i fråga	95
2.6.5	Närmare om utformningen av de otillbörliga medlen.....	98
2.6.6	Närmare om utformningen av handelsåtgärderna	104
2.6.7	Kravet på att gärningsmannen ska ta kontroll över offret bör inte finnas kvar	107
2.6.8	Närmare om utformningen av utnyttjandesyftena ...	109
2.6.9	Utformningen av 4 kap. 1 a § andra stycket brottsbalken.....	113
2.6.10	Människohandel med barn	116
2.6.11	Offrets samtycke.....	119
2.6.12	Fullbordanspunkten.....	121
2.6.13	Straffskalor och straffmätning	122
2.6.14	Avgränsnings – och konkurrensfrågor	124
2.6.15	Kan ett offer för ett människohandelsförfarande betraktas som målsägande om förfarandet åtalas eller bedöms som koppleri eller grovt koppleri?.....	126
2.6.16	Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen	129
3	Upphållstillstånd för offer för människohandel	131
3.1	Nu gällande ordning.....	131
3.1.1	Utlänningslagen (2005:716)	131
3.2	Något om regleringen i andra länder	137

3.3	Tidigare lagstiftningsärenden i fråga om uppehållstillstånd för offer för människohandel.....	139
3.3.1	Anhörigkommitténs slutbetänkande, Människosmuggling och offer för människohandel (SOU 2002:69).....	139
3.3.2	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU4.....	140
3.4	Överväganden och förslag.....	141
4	Barn- och tvångsäktenskap.....	149
4.1	Inledning.....	149
4.2	Barn- och tvångsäktenskap – de internationella instrumenten	154
4.3	Utländsk rätt	155
4.3.1	Norge.....	156
4.3.2	Danmark.....	160
4.3.3	Nederländerna.....	160
4.3.4	Frankrike.....	161
4.4	Vad omfattar vårt uppdrag ?.....	161
4.5	Gällande rätt – tvångsäktenskap	163
4.5.1	Tvångsäktenskap som kan bestraffas som människohandel enligt i 4 kap. 1 a § brottsbalken....	165
4.5.2	Närmare om det straffrättsliga skyddet mot åtgärder som vidtas efter ett tvångsäktenskap ingåtts	169
4.6	Gällande rätt – barnäktenskap.....	170
4.6.1	Barnäktenskap som kan bestraffas som människohandel enligt 4 kap. 1 a § brottsbalken.....	170
4.6.2	Närmare om det straffrättsliga skyddet mot åtgärder som vidtas efter ett barnäktenskap ingåtts	174
4.7	Bestämmelser om ingående av barn- och tvångsäktenskap	175
4.7.1	Närmare om bestämmelser som reglerar ingående av barnäktenskap.....	176

4.7.2	Vigselförrättning och vigselförrättare	180
4.7.3	Erkännande av äktenskap	183
4.7.4	Utlänningslagen	186
4.7.5	Folkbokföring	187
4.7.6	Äktenskapsskillnad	188
4.8	Överväganden och förslag	191
4.9	Har det nuvarande straffrättsliga skyddet mot barn- och tvångsäktenskap en lämplig omfattning och utformning?	191
4.9.1	Inledning.....	191
4.9.2	De allmänna förutsättningarna för att utvidga det kriminaliserade området	193
4.9.3	Tvångsäktenskap	196
4.9.4	Barnäktenskap	200
5	Dubbel straffbarhet.....	205
5.1	Innebörden av kravet på dubbel straffbarhet.....	205
5.2	Tidigare diskussioner om kravet på dubbel straffbarhet för människohandelsbrott	209
5.3	Överväganden och förslag	210
5.3.1	Människohandel.....	210
5.3.2	Beaktande av utländsk brottmålsdom (ne bis in idem)	213
5.3.3	Tillåtande av barnäktenskap	216
6	Europarådets konvention om bekämpande av handel med människor.....	217
	Kapitel I, Syften, tillämpningsområde, icke-diskrimineringsprincip och definitioner	219
	Kapitel II, Förebyggande, samarbete och andra åtgärder	220
	Kapitel III, Åtgärder för att skydda och främja brottsoffers rättigheter med beaktande av jämställdhet	223
	Kapitel IV, Straffrätt.....	228
	Kapitel V, Utredning, åtal och processrätt	231

Kapitel VI, Internationellt samarbete och samarbete med det civila samhället	235
Kapitel VII, Övervakningsmekanism	236
Kapitel VIII, Samband med andra internationella instrument	239
Kapitel IX, Ändringar i konventionen	240
Kapitel X, Slutbestämmelser	241
6.1 Lagstiftningsbehovet i anledning av konventionen	243
6.1.1 Förebyggande av handel med människor	243
6.1.2 Åtgärder för att motverka efterfrågan	244
6.1.3 Åtgärder vid gränsen	245
6.1.4 Säkerhet och kontroll av handlingarna	247
6.1.5 Handlingars äkthet och giltighet	248
6.1.6 Identifiering av brottsoffer	249
6.1.7 Privatlivets helgd	251
6.1.8 Hjälp till brottsoffer	253
6.1.9 Period för återhämtning och betänketid	261
6.1.10 Uppehållstillstånd	263
6.1.11 Gottgörelse och överklagande	265
6.1.12 Repatriering och återvändande	267
6.1.13 Jämställdhet	268
6.1.14 Kriminalisering av handel med människor	269
6.1.15 Kriminalisering av utnyttjande av ett brottsoffers tjänster	270
6.1.16 Kriminalisering av gärningar med avseende på rese- eller identitetshandlingar	272
6.1.17 Medhjälp	273
6.1.18 Juridiska personers ansvar	273
6.1.19 Påföljder och åtgärder	275
6.1.20 Försvårande omständigheter	280
6.1.21 Beaktande av utländska domar	281
6.1.22 Bestämmelser om påföljdseftergift m.m.	282
6.1.23 Ansökan ex parte och ex officio	284
6.1.24 Skydd för brottsoffer, vittnen och personer som samarbetar med de rättsvårdande myndigheterna. ...	286
6.1.25 Specialiserade myndigheter och samordningsorgan	288
6.1.26 Domstolsförfarandet	289
6.1.27 Domsrätt	290

6.1.28 Allmänna principer och åtgärder för internationellt samarbete	292
6.1.29 Åtgärder beträffande hotade eller försvunna personer	293
6.1.30 Information	294
6.1.31 Samarbete med det civila samhället.....	294
7 Utbildningsåtgärder	295
7.1 Människohandel	295
7.2 Barn- och tvångsäktenskap	299
8 Ikraftträdande och övergångbestämmelser	301
9 Kostnads- och konsekvensanalys	303
10 Författningskommentar	307
10.1 Förslaget till lag om ändring i brottsbalken.....	307
2 kap. Om tillämpligheten av svensk lag.....	307
4 kap. Om brott mot frihet och frid.....	310
7 kap. Om brott mot familj	315
Förslaget till lag om ändring i Utlänningslagen (2005:716)	317
5 kap. Uppehållstillstånd.....	317
Förslaget till lag om ändring i Sekretesslagen (1980:100).....	318
9 kap. Sekretess med hänsyn till skyddet för enskilds förhållanden av såväl personlig som ekonomisk natur.....	318
Bilagor	
Bilaga 1 Kommittédirektiv 2005:152	321
Bilaga 2 Kommittédirektiv 2006:78	333
Bilaga 3 Kommittédirektiv 2007:88	339
Bilaga 4 Tingsrätts- och hovrättsavgöranden.....	341
Bilaga 5 Europarådets konvention om bekämpning av	

människohandel.....	411
---------------------	-----

Förkortningar och ordförklaringar

art.	artikel
bl.a.	bland annat
dvs.	det vill säga
dir.	direktiv
Ds	departementsserien
EU	Europeiska unionen
Europakonventionen	Europeiska konventionen den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna
FN	Förenta nationerna
fr.o.m.	från och med
Palermoprotokollet	Förenta nationernas tilläggsprotokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn
HD	Högsta domstolen
JB	Jordabalken
JuU	Justitieutskottet
kap.	kapitel
m.fl.	med flera
m.m.	med mera
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv, avdelning I
NJA II	Nytt Juridiskt arkiv, avdelning II
prop.	proposition
p.g.a.	på grund av
RF	Regeringsformen
RKP	Rikskriminalpolisen
RPS	Rikspolisstyrelsen
rskr.	Riksdagsskrivelse
s.	sidan
SCB	Statistiska Centralbyrån

SOU

s.k.

t.ex.

t.o.m. /

1904 års lag

Statens offentliga utredningar

så kallad

till exempel

till och med

Lag (1904:26 s. 1) om vissa

internationella rättsförhållanden rörande

äktenskap och förmynderskap

Sammanfattning

I vårt uppdrag har ingått en rad olika frågor som har kunnat delas upp i två huvudsakliga områden, frågor om människohandel och frågor om barn- och tvångsäktenskap. Beträffande den förstnämnda delen av uppdraget har utredningen haft i uppdrag att göra en översyn av bestämmelsen om människohandel i 4 kap. 1 a § brottsbalken. Översynen har syftat till att möjliggöra en mer effektiv bekämpning av människohandel och innefatta en bedömning av om brottsbeskrivningen eller straffskalorna borde ändras.

Beträffande människohandel har vi också haft i uppdrag att överväga om kravet på dubbel straffbarhet borde slopas och om utlänningslagen (2005:716) borde kompletteras för att tillgodose det behov av skydd som målsägande i mål om människohandel eller närliggande brott kan ha. Uppdraget i den del som avser utlänningslagen grundas på att det i socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU4 s. 17 anges att utskottet anser att det borde införas en särskild bestämmelse i utlänningslagen som anger att den som aktivt medverkat i rättsprocessen genom att ställa upp som vittne eller medverkat som målsägande ska kunna beviljas permanent uppehållstillstånd i Sverige om personen i fråga till följd härav är i behov av skydd här. Vi har också haft att analysera frågan om Sveriges tillträde till Europarådets människohandelskonvention (Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, ETS nr 197).

Beträffande barn- och tvångsäktenskap har vi haft att utreda om det gällande straffrättsliga skyddet mot barn- och tvångsäktenskap är tillfredsställande. Den delen av uppdraget har vi också ansett innefatta frågor som rör tillämpningen av 2 kap. brottsbalken Om tillämpligheten av svensk lag.

Människohandelsbrottet i 4 kap. 1 a § brottsbalken

Bestämmelsen om människohandel i 4 kap. 1 a § brottsbalken har för närvarande en utformning som kan hindra att den tillämpas på ett effektivt sätt. Detta yttrar sig bl.a. i att människohandelsförfaranden i mycket stor utsträckning bedöms som andra brott, såsom koppleri eller grovt koppleri enligt 6 kap. 12 § brottsbalken. Straffstadgandet i 4 kap. 1 a § brottsbalken ska därför ges en ny utformning som på ett tydligt sätt anger vilka förfaranden som ska vara kriminaliserade som människohandel. Bestämmelsen i 4 kap. 1 a § brottsbalken ska dock också fortsättningsvis vara utformad i enlighet med den internationellt godtagna definitionen av människohandel.

Människohandelsbrottet ska innehålla rekvisit som tydliggör att brottet är ett fridskränkingsbrott, vilket i dag markeras genom att det uppställs krav på att gärningsmannen ska ha använt sig av otillbörliga medel. Kravet ska finnas kvar.

De rekvisit som beskriver de otillbörliga medlen ska ges en något tydligare och lättillgängligare utformning än de nuvarande. Det ska därför anges att den som använder olaga tvång eller vilseledande, missbrukar någons utsatta belägenhet, missbrukar någons ungdom eller skyddslöshet, eller missbrukar någons beroendeställning, har använt ett sådant medel som kan föranleda ansvar för människohandel.

Den nuvarande uppräkningslistan av handelsåtgärder ska kompletteras med att den som med något otillbörligt medel kontrollerar annan för att utnyttja honom eller henne ska kunna straffas för människohandel.

I den nu gällande bestämmelse uppställs ett krav på att gärningsmannen genom användandet av ett otillbörligt medel och vidtagandet av en handelsåtgärd tar kontroll över offret. Kravet i 4 kap. 1 a § första stycket brottsbalken på att gärningsmannen ska ta kontroll över offret har i vissa fall kommit att medföra att bestämmelsen tillämpats på ett sätt som inte är effektivt. Kravet ska därför utgå.

Beträffande utnyttjandesyftena ska det nuvarande subjektiva rekvisitet "i syfte att" utgå och ersättas med "med uppsåt att". Fortsättningsvis ska det för straffbarhet alltså inte längre vara nödvändigt att gärningsmannen direkt åsyftat att utnyttja offret. Det ska i stället anses tillräckligt att gärningsmannen handlat med indirekt uppsåt eller likgiltighetsuppsåt.

I 4 kap. 1 a § andra stycket brottsbalken straffbeläggs att föra över eller ta emot kontrollen över en person som människohandel. Till följd av de ändringar som föreslås i 4 kap. 1 a § första stycket brottsbalken kommer situationerna i det nuvarande andra stycket i 4 kap. 1 a § brottsbalken att omfattas av bestämmelsens första stycke. Det nuvarande andra stycket i 4 kap. 1 a § brottsbalken ska därför utgå.

Vissa människohandelsförfaranden inleds med att det utges eller tas emot betalning för offret, dock utan att något av de medel som nämns i bestämmelsen används. För att kunna skapa en heltäckande reglering av samtliga de led som kan ingå i ett människohandelsförfarande ska även sådana transaktioner bestraffas som människohandel. En bestämmelse som tydliggör kriminaliseringen av affärstransaktioner av den karaktären ska därför föras in i 4 kap. 1 a § andra stycket brottsbalken.

För att straffansvar för människohandel med ett barn, dvs. offer under 18 år, ska kunna inträda krävs att gärningsmannen med ett otillbörligt medel vidtar en handelsåtgärd med uppsåt att offret ska utnyttjas för något av de syften som nämns i uppräkningsdelen i bestämmelsen. För att tydliggöra barnets utsatta situation ska det av 4 kap. 1 a § tredje stycket brottsbalken framgå att den som begår en gärning som avses i bestämmelsens första stycke mot ett barn alltid ska anses ha missbrukat barnets skyddslöshet. I praktiken innebär regleringen i 4 kap. 1 a § tredje stycket brottsbalken, sedd tillsammans med vårt förslag om att det nuvarande kontrollrekvisitet i 4 kap. 1 § första stycket brottsbalken ska utgå, att det inte uppställs något krav på att gärningsmannen använt sig av ett otillbörligt medel om offret för människohandeln är under 18 år.

Det är alldeles klart att offrets samtycke saknar betydelse för straffansvar. Vi finner därför inte skäl att införa en bestämmelse i 4 kap. 1 a § brottsbalken om att offrets samtycke till utnyttjandet saknar betydelse för straffansvar.

Den föreslagna ändringen i 4 kap. 1 a § första stycket brottsbalken innebär att fullbordanspunkten för brottet tidigareläggs.

Straffet för människohandel bör även fortsättningsvis vara fängelse i lägst två och högst tio år. Den lindrigare straffskalan i bestämmelsen bör också finnas kvar.

Barn- och tvångsäktenskap

Vi anser att det inte finns förutsättningar för att kriminalisera ytterligare handlingar av lindrigare karaktär som kan föregå ingåendet av ett tvångsäktenskap. Vi anser inte heller att det föreligger behov av att införa särskilda brottsrubriceringar som tar sikte på tvångsäktenskap som inte är barnäktenskap.

Vi anser emellertid att det finns ett behov av att införa en bestämmelse som tar sikte på de äktenskap som ingås med ett barn som är under 16 år som inte är att anse som tvångsäktenskap. Vi föreslår därför en straffbestämmelse som innebär att en vårdnadshavare som tillåter ett barn som är under 16 år, vilket är svensk medborgare eller har hemvist i Sverige, att ingå ett äktenskap som är giltigt i vigsellandet ska dömas för tillåtande av barnäktenskap till fängelse i högst två år. Bestämmelsen bör föras in i 7 kap. brottsbalken, Om brott mot familj.

Vi anser också att det föreligger ett stort behov av att vidta utbildnings- och informationsinsatser för att åstadkomma en attitydförändring i frågorna och att det bör skapas en bredare kompetens för att tillgodose de utsatta barnens och ungdomarnas behov av stöd och skydd.

Dubbel straffbarhet

Människohandelsbrottet är ett mycket allvarligt brott som är av internationell och gränsöverskridande karaktär. För att skapa ett effektivt straffrättsligt skydd mot människohandel bör kravet i 2 kap. 2 § andra stycket brottsbalken på dubbel straffbarhet för brott begångna utomlands inte gälla för människohandel eller de osjälvständiga brottsformerna vid människohandel.

Vi föreslår också att en dom som meddelats i en annan stat inte ska innebära hinder mot ny lagföring i Sverige.

För att skapa ett effektivt straffrättsligt skydd mot tillåtande av barnäktenskap bör kravet i 2 kap. 2 § andra stycket brottsbalken på dubbel straffbarhet för brott begångna utomlands inte gälla för det brottet.

Uppehållstillstånd för offer för människohandel

De möjligheter att bevilja permanent uppehållstillstånd som finns i utlänningslagen (2005:716) är tillräckliga för att tillgodose behovet av att bevilja sådana uppehållstillstånd för offer för människohandel som aktivt medverkat som vittne eller målsägande och till följd därav är i behov av skydd här. Något behov av ytterligare bestämmelser inom skyddsområdet som tar sikte på just den situationen föreligger inte enligt vår mening. Däremot bör bestämmelsen i 5 kap. 6 § utlänningslagen förtydligas genom att det i bestämmelsen uttryckligen sägs att det vid en bedömning särskilt ska beaktas om utlännings utsatts för människohandel.

Europarådets konvention om bekämpande av handel med människor

I september 2003 inleddes ett arbete med att utarbeta en europeisk konvention mot människohandel. Sverige undertecknade konventionen i maj 2005. Konventionen syftar till att förhindra och bekämpa människohandel, konstruera ett fullständigt regelverk vad gäller skydd och hjälp till människohandelsoffer, garantera effektiva brottsutredningar och åtal samt främja internationellt samarbete. För att Sverige ska kunna tillträda konventionen krävs en lagändring i 9 kap. 16 § sekretesslagen (1980:100) i syfte att skydda uppgifter om offrets privatliv under ett domstolsförfarande. En sådan lagändring ska ske genom att brottet människohandel läggs till i uppräkningsdelen i 9 kap. 16 § första stycket sekretesslagen. I övrigt krävs inte några lagändringar för Sverige att tillträda konventionen.

Övriga frågor

För att människohandel ska kunna bestraffas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt är det enligt vår uppfattning avgörande att det genomförs utbildningsinsatser som riktar sig till de rättsvårdande myndigheter som kommer i kontakt med frågor som rör människohandel. Utbildningsinsatserna måste ta sikte på de olika faktorer som möjliggör människohandel, offrens situation och utformningen av kriminaliseringen. I Europarådets konvention om bekämpande av handel med människor ställs det krav på att det ska genomföras utbildning i frågorna.

Också beträffande frågor som rör barn- och tvångsäktenskap finns ett stort behov av utbildning vad gäller vilka straffrättsliga bestämmelser som kan vara tillämpliga och vilket stöd som offren bör få. Inom detta område är det nödvändigt att skapa en kunskapsbas, såväl inom enskilda myndigheter som nationellt. Detta bör kunna ske genom att det inrättas ett resurscentrum dit enskilda inom t.ex. myndigheter och skolor kan vända sig för att få råd och genom att regeringen tar fram en handlingsplan som är inriktad på åtgärder mot barn- och tvångsäktenskap.

Ikraftträdande

De föreslagna lagändringarna föreslås träda ikraft den 1 juli 2009. Några särskilda övergångsbestämmelser behöver inte meddelas.

